

AIKUISTEN JA NUORTEN PSYKOANALYYTTINEN RYHMÄ- PSYKOTERAPEUTTIKOULUTUS HELSINGISSÄ (70 op)

Ryhmäpsykoterapian idea ja vaikuttavuus

Psykoanalyttinen ryhmäpsykoterapia perustuu käsitykselle, että ihminen syntyy tiettyyn sosiaaliseen ympäristöön ja vuorovaikutussuhteisiin, kasvaa ja kehittyy niissä ja on kehityksensä myötä vähitellen itsekin aktiivisesti osallistumassa erikokoisten ryhmien toimintaan. Aina kehitys ei kuitenkaan mene optimaalisesti, vaan siinä ilmenee puutteita ja syntyy ristiriitoja, jotka luovat oireita ja ongelmia. Psykoanalyttiseen ajattelun keskeisiä piirteitä on käsitys tiedostamattomasta: kehitykselliset ristiriidat ja puutteet voivat jäädä osittain tai kokonaan tiedostumatta ja näin spontaanin oppimisen ja kehityksen ulkopuolelle. Ryhmäpsykoterapian vuorovaikutussuhteissa kehityksen käsittelyn ulkopuolelle jääneitä itsen osia on mahdollisuus saada tietoisesti käsittelyyn ja korjaavan vuorovaikutuksen piiriin. Nuorten osalta erityinen anti ryhmäterapiassa on siihen sisältyvä konkreettinen mahdollisuus liittyä vertaisryhmään, mikä on ikäkauden mukainen kehityksellinen tarve. Ryhmän anti on sekä aikuisille että nuorille kaksinainen: Se tarjoaa mahdollisuuden havainnoida ja ymmärtää omaa mieltä ja sen monikerroksisuutta sekä omaa toimintaa ryhmän vuorovaikutussuhteissa. Samalla, kun ryhmässä voi konkreettisesti alkaa harjoitella uusia vuorovaikutustaitoja, ne siirtyvät vähitellen käyttöön myös terapiaryhmän ulkopuolella erikokoisissa ryhmissä ja yhteisöissä, jolloin oireenmuodostus vähenee ja voi tulla kokonaan tarpeettomaksi.

Psykoanalyttisen ryhmäpsykoterapian tuloksellisuudesta on tutkimuksellista näyttöä, esim. University of Sheffieldin (2009) systemaattinen katsaus erilaisista ryhmäpsykoterapiatutkimuksista ja ryhmäterapioiden vaikuttavuudesta. Myös Suomen ryhmäpsykoterapia ry:n piirissä on tehty tutkimus lyhytkestoisten kriisiryhmien vaikuttavuudesta (Lindfors, O., Pölönen, R., Leinonen, M., Sakki ja M-L, 2008).

Koulutuksen tavoitteet

Aikuisten ja nuorten psykoanalyttinen ryhmäpsykoterapeuttikoulutus pyrkii tarjoamaan monipuolisen teoreettisen pohjan toiminnalle itsenäisenä ryhmäpsykoterapeuttina. Koulutuksessa käsitellään alan teorianmuodostusta ja nykyisiä suuntauksia, sekä opitaan teorian soveltamista käytännön terapiatyöhön. Teoreettista tietämystä syvennetään tutkielman tekemisellä, missä yhteydessä opitaan tieteellisen ajattelun ja kirjoittamisen sekä psykoterapiatutkimuksen perusteita. Koulutuksessa opitaan myös valitsemaan kullekin potilaalle oikea hoito: perehdytään psyykkisten häiriöiden diagnostiikkaan sekä eri terapiamuotojen käyttöön erilaisissa häiriöissä. Potilas nähdään tasavertaisena yhteistyökumppanina terapiamuotoa valittaessa ja terapian kuluessa. Terapeutin oma kasvu terapeutiksi saa paljon huomiota ja aikaa koulutuksessa. Terapeutin itsetuntemus ja itsereflektiokyky ovat empatiakyvyn ohella keskeisiä terapeuttisesti toimivan vuorovaikutussuhteen muodostumisessa. Näissä taidoissa tuleva terapeutti voi kehittyä omassa pitkässä ryhmäterapiassaan sekä koulutusryhmän yhteisessä koulutusryhmän dynamiikan analyttisessä tarkastelussa. Koulutuksen aikana opitaan näkemään terapiatyön tausta kulloisessakin sosiaalisessa ympäristössä sekä osana eri hoitojen kokonaisuutta. Koulutuksessa hahmotetaan myös terapiatyön eettinen ulottuvuus sekä sen tekemisen juridiset ehdot.

Kouluttajat

Suomen ryhmäpsykoterapia ry on kouluttanut psykoanalyttisiä ryhmäpsykoterapeutteja yli 40 vuoden ajan. Vuoden 1987 Lääkintöhallituksen määrittettyä erityistason ja vaativan erityistason psykoterapiakoulutusten kriteerit yhdistys on saattanut loppuun 9 erityistason ja 10 vaativan erityistason ryhmäpsykoterapeutti - koulutusta. Kaikilla nyt alkavan aikuisten ja nuorten ryhmäpsykoterapeuttikoulutuksen kouluttajilla on runsaasti kokemusta kouluttamisesta aiemmissa erityistason koulutuksissa ja useimmilla myös aiemmissa vaativan erityistason koulutuksissa tai ryhmäpsykoterapian kouluttajakoulutuksissa.

Koulutuksen johtajana toimii PsL, psykoterapian erikoispsykologi, ryhmäpsykoanalyysin ja -terapian kouluttaja Kari Kaarento. Aikuisten ja nuorten ryhmäpsykoterapeuttikoulutuksen muina kouluttajina toimivat Suomen ryhmäpsykoterapia ry:n kouluttamat ryhmäpsykoterapian ja ryhmäpsykoanalyysin kouluttajat, ryhmäpsykoterapian kouluttajat sekä lasten ja nuorten ryhmäpsykoterapian kouluttajat. Kouluttajat on lueteltu erillisessä listassa.

Hakuaika ja koulutuksen alkaminen

Koulukseen haku on syksyllä 2020 ja koulutettavien valinta tapahtuu loppuvuoden 2020 aikana. Koulutuksen on tarkoitus alkaa vuoden 2021 alussa. Tarkemmat hakuohjeet ja -kriteerit selviävät aikanaan Turun yliopiston psykoterapeuttikoulutuksen internet-sivuilta.

Koulutettavien valinta

Koulutusohjelmaan valitaan enintään 16 koulutettavaa, joista sekä nuorten ryhmäpsykoterapeuteiksi koulutautuvien ryhmään että aikuisten ryhmäpsykoterapeuteiksi koulutautuvien ryhmään tulee enintään 8 hyväksyttyä hakijaa kumpaankin. Koulutuksen aloittaminen kahdella eriytyneellä ryhmällä edellyttää vähintään 10 hyväksyttyä hakijaa niin, että toiseen ryhmään tulee vähintään 6 hyväksyttyä hakijaa ja toiseen ryhmään vähintään 4 hyväksyttyä hakijaa. Mikäli jompaankumpaan ryhmään ei tule riittävästi hyväksytyjä hakijoita, mutta toisaalta toiseen ryhmään tulee vähintään 8 hakijaa, voidaan koulutus aloittaa ja toteuttaa vain yhdelle kohderyhmälle.

Koulutukseen hakeutuvilla tulee olla pohjakoulutuksena vähintään AMK-tasoinen terveydenhoito- tai sosiaalialan ammattitutkinto. Lisäksi arvioidaan valittavien henkilökohtaista soveltuvuutta terapiatyöhön sekä heidän kykyään toimia ryhmässä. Soveltuvuus määritellään hakemuksen, tiiviin omaelämäkerran, CV:n, kahden koulutustoimikunnan jäsenen erikseen suorittaman yksilöhaastattelun sekä kahden eri koulutustoimikunnan jäsenen suorittaman ryhmähaastattelun perusteella. Tarkemmat opiskelijavalinnan kriteerit ja valintaperusteet löytyvät erillisestä tiedostosta.

KOULUTUSOHJELMA

Yleistä

Koulutus on laajuudeltaan 70 op ja se kestää neljä vuotta. Lähiopetuspäiviä on lukuvuodessa 14, kevätlukukaudella 7 ja syyslukukaudella 7. Näiden lisäksi koulutettavat osallistuvat alun informaatiopäivään sekä koulutuksen aikana vähintään 6 kertaa Suomen ryhmäpsykoterapia ry:n järjestämiin viikonloppuseminaareihin, joissa usein on myös ulkomaisia kouluttajia mukana. Ennen ensimmäisen lukukauden alkua järjestetään alkuopetuspäivä, jolloin annetaan informaatiota alkavasta koulutuksesta sekä aloitetaan opiskelu. Seuraavan lukukauden alussa alkavat säännölliset lähiopetuspäivät, jotka toteutuvat joka toinen perjantai.

Lähiopetuspäivä koostuu yleensä teoria- ja menetelmäopinnoista, joihin kuuluu lisäksi koulutusryhmän analyttinen tarkastelu. Päivän päätteeksi on työnohjausryhmä. Teoriaseminaarin tai menetelmäseminaarin sijalla on ajoittain tieteellinen seminaari tai kliininen seminaari.

Lähiopetuspäivän tyypillinen rakenne:

9.00–10.30	Teoria- ja menetelmäseminaari 1
10.45–12.15	Teoria- ja menetelmäseminaari 2 (vie teoriaa käytäntöön) / kliininen seminaari/tutkielmaseminaari (teorian ja kliinisen seminaarin osalta osittain erilliset ryhmät aikuisiin ja nuoriin erikoistuville toisesta lukuvuodesta lähtien opiskelijoiden lukumäärän mukaan)
12.15–13.00	Lounas
13.00–14.00	Koulutusryhmän dynamiikan analyttinen tarkastelu/arviointikeskustelu
14.00–14.30	Kahvitauko

- 14.30–16.00 Ensimmäisen lukukauden alussa kliininen seminaari/tieteellinen seminaari (kliinisen seminaarin osalta osittain erilliset ryhmät aikuisiin ja nuoriin erikoistuville toisesta lukuvuodesta lähtien)
- 14.30–16.45 Ensimmäisen lukukauden viimeisillä kerroilla ja siitä eteenpäin työnohjausryhmät työnohjaajan vastaanotolla

Koulutusohjelman eri osat

Opetuksen eri osioiden tuntiarviot ja opintopisteet on eritelty erillisessä tiedostossa

1. Teoria- ja menetelmäopinnot (32 op)

1.1. Teoria- ja menetelmäseminaarit (18 op)

Teoria- ja menetelmäseminaarissa käydään läpi psykoanalyttisen ryhmäpsykoterapian keskeiset teoreetikot, teorit, menetelmät, käsitteet (kuten transferenssi, tiedostamaton, tulkinta, tiedostamattomat fantasiat jne.) sekä niiden käyttö ja sovellukset käytännön ryhmäpsykoterapiatilanteissa. Nämä opinnot jakaantuvat alun yhteisten opintojen jälkeen osittain erikseen aikuisten ja nuorten ryhmäpsykoterapeuteiksi koulutettaville opiskelijoille (mikäli 2 ryhmää syntyy). Näissä opinnoissa käydään myös läpi mm. psykiatristen häiriöiden diagnostiikkaa sekä psykoterapeuttien yhteistyökumppaneita ja lainsäädäntöä. Teoreettinen ja menetelmällinen kirjallisuus kunakin lukukautena selviää erillisestä tiedostosta.

Opetusmenetelminä teoria- ja menetelmäopinnoissa käytetään opiskelijoiden etukäteen luettavaa kirjallisuutta, kouluttajan alustuksia, seminaarikeskusteluja, ryhmätöitä sekä oppimispäiväkirjoja.

Arvio oppimistavoitteiden saavuttamisesta saadaan jakson viimeisen seminaari-istunnon aikana pidettävän yksilöllisen tai ryhmäkeskustelun kautta, missä keskitytään opintojakson olennaisimpiin oppimistavoitteisiin. Arvostelu tapahtuu asteikolla hyväksytty/hylätty. Mikäli opiskelija ei hallitse opetettua kokonaisuutta, hänelle annetaan lisälukemista ja lisätehtäviä, jotka arvioidaan asteikolla hyväksytty/hylätty. Hyvin pienistä opetuskokonaisuuksista (1–2 seminaari-istuntoa) pidetään oppimispäiväkirjaa.

1.2. Tieteelliset seminaarit (3 op)

Tieteellisissä seminaareissa keskitytään ryhmäpsykoterapiasta tehtyjen tutkimusten kriittiseen tarkasteluun, tieteellisen kirjoittamisen opettamiseen, tutkimuksenteon metodologiaan, tutkimustulosten viestintään ja tulkintaan sekä koulutuksen opinnäytetyön ohjaukseen. Opintosuoritus tieteellisissä seminaareissa tapahtuu opiskelijoiden laatimien raporttien ja tutkimussuunnitelman muodossa.

1.3. Kliiniset seminaarit (1 op)

Kliinisissä seminaareissa opiskelijat seuraavat kokeneen ryhmäpsykoterapeutin työtä kuuntelemalla, analysoimalla ja refleктоimalla hänen kertomaansa tapausselostusta omasta ryhmäpsykoterapiastaan sen eri vaiheissa. Opintosuorituksena on hyväksytty oppimispäiväkirja.

1.4. Koulutusryhmän dynamiikan analyttinen tarkastelu (2 op)

Koulutusryhmän dynamiikan analyttinen tarkastelu tapahtuu jokaisena opetuspäivänä tunnin ajan kokeneen ryhmäpsykoanalyysin ja –terapian kouluttajan vetämänä. Tarkastelu tarjoaa opiskelijaryhmälle tilan reflektoida oppimaansa, käsitellä opiskeltavan materiaalin merkitystä itselleen sekä tutkia omaa suhdettaan opiskelijaryhmään siitä oppien ja oivaltaen. Analyttinen tarkastelu on myös tärkeä väline ryhmäpsykoterapeutin ammatti-identiteetin rakentumisessa. Suoritustapana on osallistumisen analyttiseen tarkasteluun.

1.5. Palautekeskustelut ryhmässä ja yksilöllisesti (1 op)

Jokaisen kevät- ja syyslukukauden lopussa pidetään 1,5 h mittainen palautekeskustelu koulutustoimikunnan ja opiskelijoiden välillä, missä on tavoitteena kehittää koulutusta annetun palautteen pohjalta opiskelijoiden oppimista parhaiten tukevaksi toiminnaksi. Palautekeskusteluista osa käydään ryhmissä, osa yksilöllisesti. Suoritus tapahtuu osallistumisen muodossa.

1.6. Viikonloppuseminaarit (2 op)

Suomen ryhmäpsykoterapia ry järjestää 2 kertaa vuodessa viikonloppuseminaarin, joista opiskelijoiden tulee osallistua vähintään kuuteen. Suoritustapana ovat hyväksytyt oppimispäiväkirjat.

1.7. Havainnointi (1 op)

Havainnoinnissa opetetaan opiskelijaa havainnoimaan jonkin todellisen ryhmän toimintaa, vuorovaikutussuhteita, ilmapiiriä, dynamiikkaa ja toimintaa. Tämä opintojakso sijoittuu koulutusohjelman alkuun. Näyttö ja opintosuoritus tapahtuvat hyväksytyyn havainnointiselosteen muodossa.

1.8. Hoitoseloste (5 op)

Osana käytännön ryhmäpsykoterapiatyön näyttöä opiskelija tekee kirjallisen hoitoselosteen pitämistään terapiaryhmistä (1 pitkä ja 2 lyhyttä ryhmää), joita on myös käsitelty koulutuksen työnohjauksessa. Hoitoselosteen laajuus on 5 op. Suorituksena on hyväksytty kirjallinen hoitoseloste.

2. Opinnäytetyö (10 op)

Teoreettisten ja menetelmällisten tavoitteiden saavuttaminen osoitetaan itsenäisesti tehdyllä 15–20 sivun mittaisella ryhmäpsykoterapiaan liittyvällä kirjallisella opinnäytetyöllä. Opinnäytetyölle määrätään kaksi tarkastajaa. Koulutustoimikunta hyväksyy valmiin työn. Näyttönä on hyväksytty opinnäytetyö.

3. Työnohjaus (16 op)

Työnohjausryhmät ovat kolmen hengen ryhmiä. Työnohjaajina toimivat Marja-Leena Roine, Kari Kaarento, Ossi Takala ja tarvittaessa muutkin kouluttajat. Työnohjausryhmät alkavat ensimmäisen lukukauden lopulla, jolloin koulutettavat alkavat kerätä ensimmäisiä ohjauksen alaisia ryhmiään. Alun jälkeen niitä on jokaisena kokoontumiskertana 3 x 45 min. Työnohjausryhmässä jokainen koulutettava esittää 45 min oman ryhmänsä kokoamista ja hoitoa sekä saa palautetta paitsi työnohjaajalta myös työnohjausryhmän muilta jäseniltä. Ryhmässä opitaan havainnoimaan ja kehittämään omaa työtettä sekä saadaan myös valmiuksia kommunikoida omasta työstä ulkopuolisille tahoille. Mahdollisuus seurata koostumukseltaan erilaisten terapiaryhmien prosessia lisää valmiuksia kohdata myös omassa työssä erilaisia potilaita sekä muodostaa kokoonpanoltaan toimivia psykoterapiaryhmiä. Näyttönä on opiskelijan työnohjauksessa esittämä kuvaus ja pohdinta tekemästään ryhmäterapiatyöstä sekä kirjalliset seikkaperäiset ryhmäterapiaselosteet.

Koulutuksessa edellytetään 300 tuntia työnohjattua potilastyötä, mitä ei lasketa opintopisteisiin. Kukin koulutettava pitää yhden pitkän psykoterapiaryhmän (200 tuntia) ja 1–2 lyhytkestoista psykoterapiaryhmää (yht. 100 tuntia), joihin annetaan ryhmätyönohjausta koulutusohjelman osana.

4. Koulutettavan oma ryhmäpsykoterapia (12 op)

Koulutukseen kuuluu koulutettavan oma ryhmäpsykoterapia. Sen toivotaan muistuttavan mahdollisuuksien mukaan tavallisen potilaan ryhmähoitoa. Koulutettava hankkiutuu oma-aloitteisesti valitsemansa ryhmäpsykoterapian ja ryhmäpsykoanalyysin kouluttajan, ryhmäpsykoanalyttikon tai ryhmäpsykoterapeuttikouluttajan ryhmään. Psykoterapiaryhmä voi olla joko suljettu kolmivuotinen tai ns. jatkuva ryhmä, johon koulutettava osallistuu koulutusvaatimusten mukaan 125 ryhmäistunnon ajan. Kunkin ryhmäistunnon tulee olla 2 x 45 minuutin kestoisen. Oman koulutushoidon on mahdollista olla saatettuna

loppuun 5 vuotta ennen koulutuksen alkua. Mikäli oma ryhmäpsykoterapia on päättynyt aiemmin kuin 5 vuotta ennen koulutuksen käynnistymistä tai sen kesto on jäänyt vajaaksi, mahdollisen uuden tai lisäryhmäpsykoterapian tarve arvioidaan yksilöllisten soveltuvuushaastattelujen yhteydessä.

Oman hoidon tarkoitus on koulutettavan itsetuntemuksen, henkisen joustavuuden ja vuorovaikutustaitojen lisääntyminen, itsehavainnoinnin ja ryhmän havainnointikyvyn kehittyminen sekä empatiakyvyn kehittyminen. Oma hoito on keskeinen väline teorian sisäistämisen apuna. Oman ryhmäpsykoterapeutin työn seuraaminen tarjoaa myös mallin oman ammatillisen identiteetin ja ammattitaidon kehittymiselle.

Koulutusohjelman toteuttaminen ja seuranta

Osaamisen näyttö

Kliininen taito ja kyky yhdistää teoriaa ja käytäntöä osoitetaan

1. omasta työnohjauksen alaisesta työstä kertovilla tapausselostuksilla (3 kpl)
2. työnohjaajan antamalla hyväksytyllä kirjallisella arviolla
3. jokaiseen työnohjaukseen tuoduilla hyväksytyillä kirjallisilla raporteilla ko. viikon istunnosta
4. hyväksytyllä opinnäytetyöllä
5. hyväksytyillä oppimispäiväkirjoilla
6. eri opetustilanteisiin liittyvillä opettajien antamilla hyväksytyillä arvioilla

Aikaisemman osaamisen tunnistaminen

Jos opiskelija voi osoittaa saaneensa joltakin osin opetuskokonaisuutta vastaavat tiedot aiemmin, koulustoitimikunta voi vapauttaa hänet harkinnan jälkeen kyseisen opintokokonaisuuden suorittamisesta nykyiseen koulutukseen liittyen.

Koulutuksen seuranta ja palautteen keruu

Koulutussuunnitelman toteutumista seurataan kiinteästi sekä opetuksen että opiskelijoiden osallistumisen osalta. Kukin opettaja määrää poissaolijalle korvaavan tehtävän.

Opiskelijoilta kerätään kirjallinen palaute kustakin ja kunkin opettajan pitämästä opintokokonaisuudesta sekä koulutusohjelman kokonaisuudesta. Opettajille välitetään heidän saamansa palaute, jolloin he voivat ottaa sen huomioon mahdollisessa myöhemmässä opetuksessaan. Jos palautteen perusteella havaitaan muutostarpeita, pieniä muutoksia voidaan tehdä hyväksytyyn opetusohjelman sallimissa puitteissa.

Opintojen etenemisen esteet ja opiskeluoikeuden peruuttaminen

Mikäli opiskelijan opiskelun edistymisessä ilmenee ongelmia, kouluttajat käsittelevät tilannetta ja sen ratkaisumahdollisuuksia opiskelijan kanssa. Tarpeen vaatiessa mukaan voidaan kytkeä myös koulutusohjelmasta vastuussa oleva oppiaineen esimies. Viime kädessä kyseeseen tulevat myös yliopiston yleiset käytännöt soveltumattomuustapauksissa SORA-säädösten mukaisesti.

Kustannukset

Koulutus on yliopistojen maksullista täydennyskoulutusta, joka rahoitetaan kurssimaksuin. Koulutuksen hinta koulutettavaa kohti on maksimissaan 16.540 € (sis. alv), jolloin lukukausimaksun suuruudeksi tulee 2065,50 € per lukukausi (sis. alv). Mikäli koulutettavia kuitenkin tulee 16, kokonaishinta laskee 9630 euroon (sis. alv) per opiskelija (sekä aikuisten että nuorten koulutusryhmä toteutuu) tai 8270 euroon (sis. alv) (yksi 16 opiskelijan koulutusryhmä toteutuu). Lopullinen hinta määräytyy siis koulutettavien määrän mukaan niin,

että jos opiskelijaryhmä on suuri, hinta vastaavasti laskee selvästi. Hintaan sisältyvät teoria- ja menetelmäopinnot (teoria- ja menetelmäseminaarit, tieteelliset seminaarit, kliiniset seminaarit, koulutusryhmän dynamiikan analyttinen tarkastelu, palautekeskustelut, viikonloppuseminaarit ja havainnointi) sekä yliopiston opintohallinnolliset palvelut, mahdollisuus Turun yliopiston Moodle-verkko-oppimisympäristön käyttöön ja valtakunnallisten yliopistollisten kirjastojen käyttöoikeus.

Koulutuksen hinta sisältää kaiken muun paitsi koulutettavan oman ryhmäpsykoterapian, työnohjauksen ja hakuvaiheen haastattelupalkkiot. Oman hoidon hinta vaihtelee ryhmäpsykoterapeuttien hintojen ja mahdollisen yhteiskunnalta saatavan tuen vuoksi. Työnohjaustunnin (45 min) hinta on 85 euroa ja se on arvonlisäverosta vapaata. Työnohjaus maksetaan suoraan työnohjaajille. Yksilö- ja ryhmähaastattelujen hinta on 100 euroa per haastattelu, joita tulee yhteensä 3 (2 yksilöhaastattelua ja 1 ryhmähaastattelu).

Koulutuspaikka

Koulutus tapahtuu Helsingissä myöhemmin ilmoitettavissa tiloissa.

Tiedustelut

Kari Kaarento, koulutuksen johtaja, puhelin 040-5335087, sähköposti: karikaarento@gmail.com

Marja-Leena Roine, koulutuksen varajohtaja, puhelin 040-5783531, sähköposti: marjaleena.roine@gmail.com

Lähteet

Lindfors, O., Pölonen, R., Leinonen, M., Sakki (Roine), M.-L. (2008) Miten kriisiryhmät auttavat. Psykoterapia 1/2008. Therapeia-säätiön julkaisuja. Helsinki.

University of Sheffield (2009) A Systematic Review of the Efficacy and Clinical Effectiveness of Group Analysis and Psychoanalytic/Psychodynamic Group Psychotherapy. Center for Psychological Services Research, School of Health and Related Research University of Sheffield, UK